

ZPRÁVY KMO a KVK

Vydává Krajské museum

s Krajskou výzkumnou komisí v Olomouci — Objednávky řiďte na Krajské museum v Olomouci, náměstí Republiky 6, telefon 2731

Čís. 6

Listopad 1951

Z á k l a d n a n a š í p r á c e

V úvodníku posledních Zpráv jsme slíbili, že v dnešním čísle se čtenáři dovedí o dvou významných poradách, které proběhly v KMO v září. Dnes tedy svůj slib plníme.

Naši první pracovní porady ve dnech 7. a 8. září se zúčastnili zástupci Krajských muzeí a II. a IV. referátů KNV z Čech, Moravy a Slovenska. Byla to porada velmi významná, a to jak svým jednáním, tak jeho závěrem. Oč nám na ní šlo? Víme, že stav našeho musejnictví není utěšený. Ale víme, že se hledají nové cesty veškeré musejní práce, že se o ní diskutuje a že se také připravuje nový musejní zákon. Je přirozené, že musejní pracovníci nechtějí nečinně čekat, až příslušný odbor v MŠVU připraví zákonnou osnovu. Naopak: opření o zástupce lidové správy, chtějí musejní pracovníci v promyšlených a prodiskutovaných formulacích stanovit některé zásady, o něž by se osnova připravovaného zákona mohla opřít. Nuže, to bylo poslání pracovní konference. Její výsledky pak byly shrnuty v *U s n e s e n í*, z nichž vyjímáme tyto podstatné body:

Především vycházíme ze zásady, že v budovatelském úsilí našeho lidu na cestě k socialismu ani musea nemohou zůstat stranou, ale naopak musejí se velmi činně na této práci podílet, ba svou výzkumnou a průzkumnou činností, zvláště v oboru věd přírodních, ji podněcovati. V oboru věd společenských pak musejí pomáhat spoluvytvářet nového člověka. A protože člověk neroste mimo vlast a bez vlasti, je třeba se nově podívat na pojem vlastivědy s hlediska dialektického a historického materialismu, při čemž vlastivědu chápeme jako vědu o člověku a o jeho životě s přihlédnutím ke všem přírodním, hospodářským, společenským a kulturním podmínkám a souvislostem. Tím zbavíme vlastivědu na půdě musejní dřívějšího amatérsky sladkobolného zahledění do minulosti, ale postavíme ji na spolehlivé vědecké základy orientující ji na podporu toho, co se v dnešní společnosti rodí, vzniká, buduje, roste.

Z této zásady pak vyrůstá organizace našeho musejnictví, kterou si předstávujeme takto: V organizaci muzeí v našem státě jsou ve smyslu ustanovení zák. 280/48 o krajském zřízení krajská musea článkem základním, a to jako vědecké vlastivědné ústavy. V měřítku celostátním jsou budována vedle Národních muzeí v Praze a v Bratislavě musea státní, většínou se speciálním zaměřením. Funkce okresních muzeí bude spočívat vedle sběratelské činnosti v rámci okresu hlavně v činnosti osvětově-výchovné a vědecko-popularizační.

A teď, jak má vypadat krajské museum jako vědecký vlastivědný ústav?

Rozsah a obsah působnosti krajského musea je dán charakteristikou kraje, jeho potřebami a jeho významem ve státě.

Vlastní činnost pak je vědecká, lidovými, publikační, odborně-technická a organizační. Po stránce vědecké krajské museum se stává z pověření ústředních vědeckých ústavů výzkumným pracovištěm a pro potřeby krajové pracovištěm průzkumným. Vedle toho vědeckým rozšiřováním a utřídováním sbírek poskytuje podklady pro tvůrčí vědeckou činnost. Činnost lidovými spočívá v působení na výchovu občanstva vědecky instalovanými sbírkami a pak výstavnictvím v nejširším slova smyslu. Činnost odborně technická pozůstává z práce konservační, restaurátorské a prepa-

rační, jakož i z fotografické a filmové dokumentace. Činnost organizační pak v tom, že krajské museum provádí soupisovou evidenci kulturně-historických a přírodních památek, řídí činnost muzeí v celém kraji a organizuje síť lidových i odborných spolupracovníků.

Naše usnesení dále uvádějí, jak má být museum vybaveno po stránce technické, personální a jak má být zajištěno finančně.

Za důležité považují se zmínit o té části našich usnesení, která hovoří o publikační činnosti.

Vycházíme s toho hlediska, že je povinností každého vědeckého a kulturního pracovníka, zapojeného svou činností do budování socialistického řádu, aby sděloval výsledky vědeckého bádání a kulturní tvorby všem, kdož usilují o pokrok a blaho lidstva. Výsledky badatelské a průzkumné činnosti, jakož i vlastivědné práce našich muzeí jsou tak významné a rozmanité, že nemohou být pro svůj zvláštní ráz a rozsah publikovány v dosavadních časopisech. Žádáme proto, aby byl vydáván: 1. Ústřední vlastivědný časopis celostátní, jenž by přinášel články dosahu celostátního a jenž by byl reprezentativním časopisem na poli vlastivědy a muzejnictví doma i za hranicemi. Udával by také základní směrnice pro veškerou vlastivědnou práci ve státě. 2. Krajský vlastivědný časopis pro každý kraj se zaměřením krajským, kde by byly publikovány výtěžky vlastivědné a badatelské práce v rámci krajském. Tento časopis by byl také pojítkem mezi vlastivědnými pracovníky v kraji a dále by podporoval lidové výzkumnictví a vychovával pracovní kádry pro činnost v krajských i okresních muzeích. 3. Ročenky by byly obrazem vnitřního života našich muzeí. 4. V knižnici krajského musea by vycházely vlastivědné monografie, separáty významných časopiseckých studií, průvodce, sborníky krajských lidových písní atd.

Máme zato, že činnost muzeí, takto pojatá a takto podložená ideově a organizačně, bude významným činitelem v budování socialistické společnosti v naší vlasti.

Všechny tyto myšlenky jsme rozvedli a prodiskutovali 26. září t. r. na sjezdu muzejníků Olomouckého kraje, kterého se zúčastnili zástupci kulturních referátů MNV, ONV a 19 muzeí z celkového počtu 24. Byl to první sjezd, kde se muzejníci Olomouckého kraje poznali a kde se jim dostalo v bohaté diskusi na základě přednášek doc. dr. Ladislava Hosáka, dr. Vladimíra Jochmana a ředitele KMO Jaroslava Kanyzy poučení a směrnic pro činnost okresních muzeí. Se zájmem pak sledovali účastníci tohoto sjezdu praktické pokyny o konservaci zbraní (s. Dokoupil), pravěkých a raně historických předmětů (s. Burian), obrazů a knih (s. Lakosil) a o preparaci živočišstva (s. dr. Teyrovský a s. Fabrizi).

Jak první pracovní porada zástupců krajských muzeí a II. a IV. referátů KNV z Čech, Moravy a Slovenska, tak i sjezd muzejníků Olomouckého kraje ukázaly, že se nám ujasnila naše nová práce, že známe její směr i cíl a že si hledáme, a částečně už jsme našli, i prostředky k jejímu uskutečnění. Všechny, kdož nám v této práci chtějí pomáhat, srdečně zveme k tomuto společnému dílu.

Kz.

* Kdo by měl zájem o tento náš úplný elaborát, rádi mu jej zašleme, jestliže o to požádá Krajské museum v Olomouci, nám. Republiky 6, tel. 2731.

• Výstava Kras a jeskyně, zahájena prof. dr. Františkem Vitáskem a vytvořená kolektivem přír. odboru KMO pod vedením dr. Vladimíra Strnada, byla uskutečněna v úzké spolupráci se Zeměpisným ústavem Palackého university a družstvem Severomoravský kras v Olomouci. Na výstavě, která se stane základem stálého krasového oddělení KMO, jsou vystaveny fotografie a nákresy vzniku krasových zjevů a doloženy materiálem z jeskyní v Olomouckém kraji. Kras Jesenický, Javoříčský, Mladečský a Hranický tvoří základní náplň výstavy. Výstava je první svého druhu v Olomouci. Potrvá do 9. prosince 1951 a je otevřena denně od 8—18 hod.

• Krajské museum v Olomouci spolu s Krajským střediskem Svazu čs. výtvarných umělců v Olomouci pořádá v rámci »Měsíce československo-sovětské-

ho přátelství, ve dnech 10. 11.—2. 12. 1951, výstavu Vlastislava Hofmana — tvůrce české scény a současně výstavu scénických návrhů her sovětských autorů, již se svými pracemi zúčastní: akad. mal. Josef Gabriel, šéf scény divadla »Čs. armády« v Praze na Vinohradech, akad. mal. Oldřich Šimáček, šéf scény Krajského divadla v Olomouci, akad. sochař Jára Šolc z Olomouce. Výstava bude instalována v síni Krajského musea v Olomouci, nám. Republiky 6. Zahájení s úvodním proslovem s. řed. KDO Lébľa a recitacemi a zpěvy členů KDO, bude 10. 11. 1951 v 17 hod. Výstava bude otevřena denně od 8 do 18 hod., v neděli od 9 do 12 hod.

- **Výstava »Se sovětskou armádou na stráži míru«** předvedla ve více než stu exponátech, vesměs dokumentárních snímků, vznik a vývoj Rudé armády, vítěze nad nacismem a naší osvoboditelky. V druhé části výstavy bylo zdůrazněno mírové budování československé armády podle vzoru a tradic Rudé armády. Počet téměř pěti tisíc návštěvníků, kteří výstavu shlédli, je zárukou, že výstava splnila své poslání.

- **Výstava »Práce v musejních dílnách«** probíhala ve výstavní síni KMO od 7. září do 31. října t. r. Shlédla ji nejen široká veřejnost Olomouckého kraje, nýbrž i řada návštěvníků z celé naší republiky. Můžeme proto s radostí konstatovat, že tato výstava splnila svůj úkol. Děkujeme všem návštěvníkům za jejich pochopení pro naši práci a doufáme, že naše příští výstavy budou nejen navštěvovat, ale i propagovat.

- **Účast zaměstnanců KMO na brigádách.** Zaměstnanci KMO se snaží vedle plnění úkolů, kladených na ně při budování ústavu, vypomoci i při sezónních pracích v zemědělství. Tak ve žních, při sklizni brambor a řepy odpracovali 607 hodin, na stavbě budovy KNV 72 hodin. Z celkového počtu 679 hodin připadá na zaměstnance přírodovědeckého odboru 38 hodin, na duchovnědný odbor 463 hod. a na ostatní správní a pomocné zaměstnance 178 hodin. Průměr odpracovaných hodin na zaměstnance je značný, ježto počet, který se po velkou část roku pohyboval kolem čísla 7, zvýšil se teprve v poslední době. Někteří ze zaměstnanců pracovali na zemědělských brigádách po dobu dovolené.

Odbor věd přírodních

- **Spolupráce KMO s vysokými školami v ČSR.** V zoologickém ústavu Slovenskej univerzity v Bratislavě (řed. prof. dr. O. Ferianc) je RNC J. Brtkem souborně zpracováván rozsáhlý materiál zvířeny slovenského úseku Dunaje a jeho ramen. V zoologickém oddělení Krajského musea v Olomouci (dr. V. Teyrovský) bylo v měsíci říjnu provedeno druhové určení větší části tohoto materiálu, jež sem za tímto účelem byla zaslána.

- **Oddělení pro mineralogii, geologii a paleontologii.** Referent dr. Vl. Strnad pracoval v měsíci říjnu na průzkumu Záběžska v rámci akcí podnícených KVK a připravil výstavu Kras a jeskyně jako základ stálého krasového oddělení přír. odboru KMO.

Referent publikoval pojednání: „První kostní nálezy a některé zvláštní formy sintrové výzdoby jeskyní Na Pomezí u Dolní Lipové na Jeseníku.“ (Přír. sb. Ostr. kraje, roč. XII, str. 162—169, 2 str. obrazových příloh.)

- **Krasové oddělení KMO** obdrželo od RNC Přemysla Ryšavého zprávu Výškopisné poměry Severomoravského krasu. Př. Ryšavý v této zprávě podává výsledky své letošní průzkumné akce, při níž provedl nová nivelační měření v krasu Javoříčském a Mladečském a srovnal je s dosud nepublikovanými měřeními ing. Celechovského podle rukopisu tohoto autora o zaměření Mladečských jeskyní.

Prof. dr. František Zvejška z Geologického ústavu PU započal se svým průzkumným kolektivem práci na hydrogeologii Javoříčského a Mladečského krasu. Tento průzkum vznikl z popudu KVK v Olomouci.

• *Geografické oddělení KMO* sbírá dokladový materiál k celkovému klimatologickému pohledu na Olomoucký kraj.

• *Oddělení pro zoologii.* Referent dr. V. Teyrovský pracoval v podzimních měsících na průzkumu fauny vod v okolí Javorníka ve Sl., Osoblahy a Opavy. Část sběrů byla pojata do příležitostné expozice v rámci „Novinkové služby KMO“ — V „Přír. sb. Ostrav. kraje“, roč. XII., uveřejnil referent příspěvky: „Čím a jak se živí koník hnědý, *Decticus verrucivorus* (L.)?“ (str. 114—126), kde uvádí na pravou míru dosavadní názory o významu tohoto hmyzu v polním hospodářství na základě svých pozorování a pokusů u St. Města pod Sněžníkem (okr. Šumperk), a „Příspěvky k obrazu fauny vodních ploštic Slezska I“ (str. 259—265), upozorňujícím mimo jiné na význam Jeseníků pro zoogeografii Československa. — Mimo to otištěna tamtéž (str. 275) referentova stručná předběžná zpráva o výsledcích průzkumu fauny vod na Opavsku, Osoblažsku a Javornicku v jarních měsících r. 1951.

• *Botanickým oddělením* (dr. B. Šula) a *zemědělským oddělením KMO* (ref. V. Burian) byla podána řada posudků k žádostem o změnu orných kultur v zahrady.

Odbor věd společenských

• Dne 5. října t. r. převzali zástupci KMO od arcibiskupské konsistoře archeologickou sbírku bývalé CM bohoslovecké fakulty. Mimo serie biblických a starokřesťanských římských nádob a lampiček obsahuje sbírka cenné hlíněné tabulky s klinovými nápisy, antické sklo, 41 kusů římských mincí a 150 mincí arabských. Sbírkám KMO se tak dostalo materiálu, který přesahuje svým významem rámec kraje. Je však na škodu, že u těchto předmětů, získaných náhodným sběrem, chybějí bližší nálezové údaje.

• Vlastenecké museum v Olomouci, které nyní přejímá KMO, má vedle sbírek národopisných, archeologických, keramické a j. také velkou *příruční knihovnu*, která, založena hned při vzniku musea r. 1883, vzrostla za téměř 70 let ve velkou dokumentární knihovnu o 20.000 svazků. Rostla dary, odkazy a výměnou s učenými společnostmi domácími i zahraničními, s nimiž bylo museum ve spojení. Má vedle starých rukopisů a prvotisků (do r. 1500), mnoho skvostů ze starší doby české literatury, z dob českého obrození a doby nové. — Za druhé světové války pak založil její knihovník dr. J. Springer dokumentární knihovnu ze spisů autorů hanáckých i ze spisů o Hané a celém kraji Olomouckém jako integrální součást národopisných sbírek. Tato hanácká knihovna obsahuje nejen beletrii hanáckých spisovatelů, nýbrž i četné spisy učenců rodem z Hané. Že je jich slušná řádka a že znamenali velký příspěvek kulturnímu dění našeho národa, ukázal dr. J. Springer ve spisku „Co dala Haná české literatuře“ (vyšlo r. 1947 nákl. N. jednoty). Autor tam zaznamenal přes 1.300 autorů z Hané. — Jeden oddíl této knihovny tvoří rukopisy hanáckých autorů. Hanácká knihovna při Vlast. museu může být chloubou pro Olomoucký kraj hojností studijního a dokumentárního materiálu. Bude nyní sloužit veřejnosti ve studovně KMO.

• **Významné usnesení rady KNV.** Rada KNV v Olomouci se usnesla dne 25. září t. r., že žádné archivalie ani umělecké předměty nesmějí být bez vědomí KNV odvezeny z Olomouckého kraje. Péče o to, pokud se týče uměleckých předmětů, byla svěřena Krajskému museu, o archivalie Krajskému archivu. Netrvalo dlouho a museli jsme tohoto usnesení použít proti pražské firmě Antikva, která bez našeho vědomí zabalila v zámku ve Velkých Losinách deset beden porcelánu a mnoho vzácného nábytku a připravila vše k odtransportování do Prahy. V poslední chvíli, když na nádraží už byly připraveny vagony, se o tom dověděl ředitel KMO a proti Antikvě zakročil, takže vše zůstalo ve Velkých Losinách. Nyní bude tento nábytek a porcelán probrán a vhodně instalován jak na původním místě, tak v zámku v Náměšti na Hané v Krajské galerii starého umění, částečně i na zámku v Úsově.